

15. A nyelv és a stílus viszonya, a stílus minősítése

Szerző dezs

Magyar nyelvtan tétel

15. A nyelv és a stílus viszonya, a stílus minősítése

Mi a nyelv?

A nyelv a legegységesebb jelrendszer. A nyelv egy közösség alkotása, amelyet évezredek folyamán a társadalom hozott létre, olyan társadalmilag elfogadott jel- és szabályrendszer, amely alapja az egyes ember beszédtevékenységének.

Mi a stílus?

Az a kifejezőmód, ahogy a nyelvi és stilisztikai eszközöket felhasználjuk. A szó jelentése az idők folyamán változott, bővült (görög sztülosz: eszköz, hegyes tárgy, római stylus: íróeszköz). Napjainkban jelenthet a művészetekben korokat, irányzatokat, és egyénre jellemző viselkedési módot, modort.

Minden

közleményünknek (akár szóban, akár írásban) van stílusa. Ez lehet jó, rossz, hatásos, lapos, eredeti stb.… Minden esetben keressük a megfelelő formát, a cél, a funkció érdekében.

Választhatunk a nyelvi, stilisztikai lehetőségek közül, majd elrendezzük a választott eszközöket.

Stílusérték:

a szó fogalmi (elsődleges) jelentéséhez társuló érzelmi-hangulati többletet nevezzük stílusértéknek. A stílusérték lehet állandósult és alkalmi. Állandósult stílusérték: minden

szónak van állandósult
stílusértéke, ami a nyelvi
közösségben már
közismert.

Alkalmi

stílusérték: minden

szó kaphat alkalmilag más

stílusértéket, egyéni

felhasználás útján

jön létre, pl.: Jaj, de szép vagy!

Pozitív, illetve negatív értelemben.

Az

alkalmazott szavak lehetnek

motiválatlanok (megszokáson alapuló

hangalak és jelentés), vagy motiváltak

(a

hangalakból megérezhető,

kikövetkeztethető a jelentés, pl.: a

hangutánzó és

hangulatfestő szavak). A motiváltság

növeli a szavak

stílusértékét.

Minél

nagyobb az eltérés a megszokottól, a

hagyományostól, annál kifejezőbb,

eredetibb a stílus.

Stílusminősítés:

A szótárakban

alkalmazott stílusminősítés igen

sokféle lehet. Jelzi a hangutánzó,

hangulatfestő voltukat. Meghatározza használati

körüket: milyen nyelvi

rétegben, milyen műfajban, milyen

stílusárnyalatban szokásosak. Pl.:

éles

elméjű (választékos), jó

fej (bizalmas), nem az én zsánerem

(argó), buksza

(tájnyelvi), kellemes illatú

(választékos). Ha a szó semleges

hangulatú, pl.:

okos, akkor a szótár nem tüntet fel

mellette stílusminősítést.

FELADAT: